

Notat

Orientering om opfølgning på Ny start dialogproces med KLF

Ved indgåelsen af opdateret arbejdstidsaftale for lærere i juni 2018 aftalte parterne - Københavns lærerforening (KLF), Skolelederforeningen i København (SKK) og Børne- og ungdomsforvaltningen (BUF) - at gennemføre en fælles møderække under overskriften "Ny Start". Formålet med dialogprocessen var at skabe et fælles billede af den københavnske folkeskolens situation, undervisningens kvalitet, de ansattes arbejdsmiljø og personalemæssige udfordringer.

Dialogprocessen blev gennemført i efteråret 2018/vinter 2019. Børne- og ungdomsudvalget blev på aflæggerbordet 13. marts 2019 orienteret om processen og det datagrundlag, der blev etableret som en del af processen.

Som opfølgning på Ny start forløbet mødtes parterne primo marts 2020 og drøftede en opdateret version af datagrundlaget.

Til udvalgets orientering er det opdaterede datagrundlag vedlagt.

Datagrundlaget rummer oplysninger om:

- Udvikling i antal børn, lærere og andel elever i frie grundskoler
- Klassekvotient
- Aldersprofil for lærere, børnehaveklasseledere og pædagoger
- Erfaring som børnehaveklasseleder, lærer og pædagog
- Anciennitet i Københavns Kommune
- Personaleomsætning i København, omegnskommuner, 6-byer og på landsplan
- Alder og fratrædelse
- Kompetencedækning/ linjefagsdækning
- Mindre mangel på lærere
- Rekruttering: Lærere og pædagoger på skoler
- Rekruttering: Pædagogisk personale i klynger
- Optag på professionsuddannelserne (lærer/pædagog)
- Ledighed blandt medlemmer af lærernes A-kasse
- Trivsel og motivation hos lærere
- Udvikling i sygefravær
- Arbejdsulykker
- Påbud på skoler fra Arbejdstilsynet

22. april 2020

Sagsnummer
2020-0032452

Dokumentnummer
2020-0032452-5

Center for Policy
Organisation og Ledelse
Gyldenløvesgade 15
1600 København V

EAN-nummer
5798009371201

www.kk.dk

Ny Start - datapakke 2020

**Grunddata om lærere og
børnehaveklasseledere, marts
2020**

Indholdsfortegnelse

Slide 3: Udvikling i antal børn, lærere og andel elever i frie grundskoler

Slide 4: Klassekvotient

Slide 5: Aldersprofil for lærere, børnehaveklasseledere og pædagoger

Slide 6: Erfaring som børnehaveklasseleder, lærer og pædagog

Slide 7: Anciennitet i Københavns Kommune

Slide 8 : Personaleomsætning i København, omegnskommuner, 6-byer og på landsplan

Slide 9: Alder og fratrædelse

Slide 10: Kompetencedækning/ linjefagsdækning

Slide 11: Mindre mangel på lærere

Slide 12-13: Rekruttering: Lærere og pædagoger på skoler

Slide 15: Rekruttering: Pædagogisk personale i klynger

Slide 15: Optag på professionsuddannelserne (lærer/pædagog)

Slide 16: Ledighed blandt medlemmer af lærernes A-kasse

Slide 17: Trivsel og motivation hos lærere

Slide 18: Udvikling i sygefravær

Slide 29-21: Arbejdsulykker

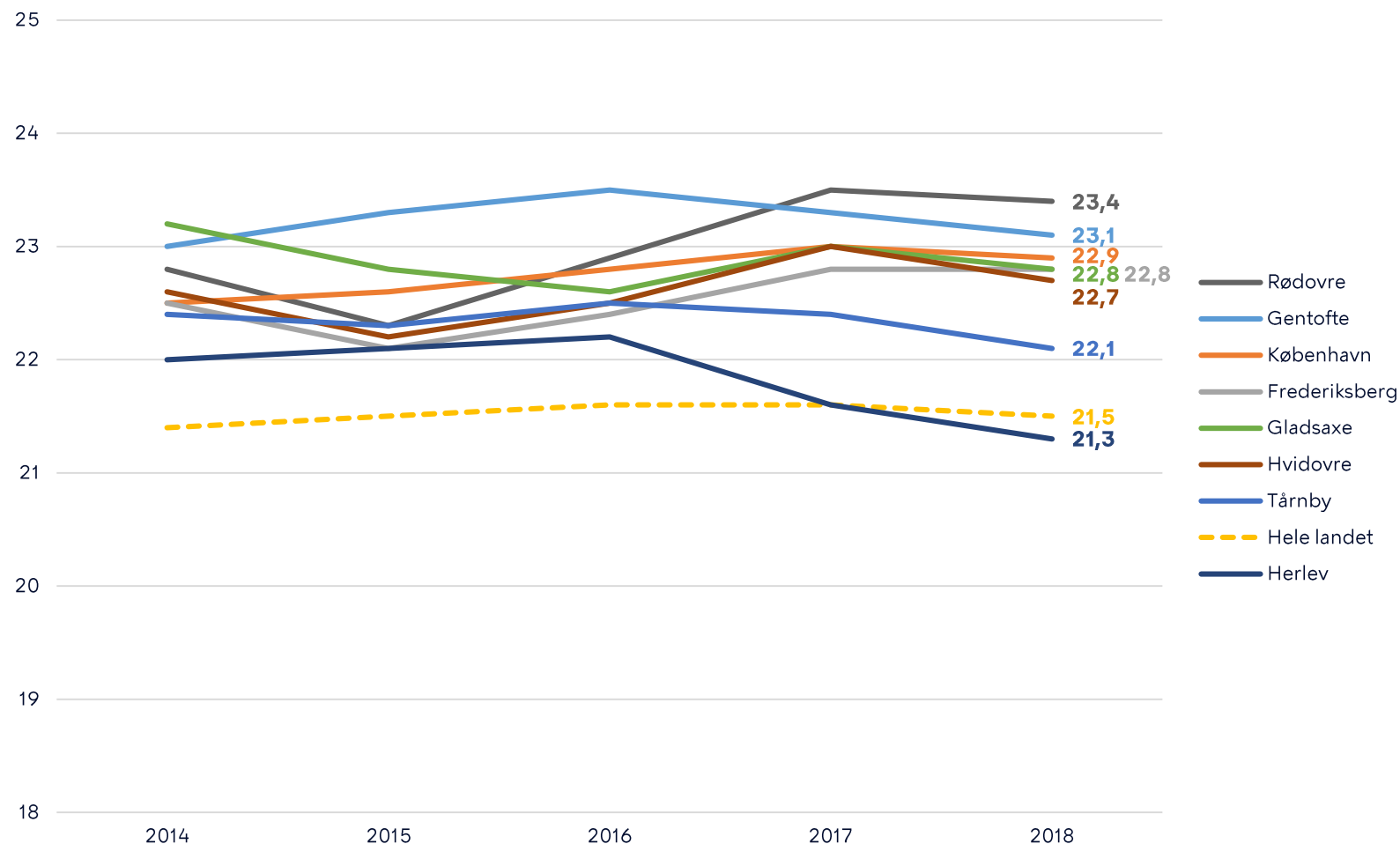
Slide 22: Påbud på skoler fra Arbejdstilsynet

Udvikling i antal børn, lærere og andel elever i frie grundskoler

	Udvikling i antal lærere (KRL data)		Antal børn 6-15 år (Danmarks Statistik). OBS: tal for 4. kvartal hver år		Andel i frie grundskoler (uddannelsesstatistik.dk) fra 0.-10.kl.	
	Alle kommuner	København	Alle kommuner	København	Alle kommuner	København
August 13-14	-353	-62	667.314	48.636	15,3%	24,7%
August 14-15	-713	95	668.257	50.045	15,8%	24,8%
August 15-16	-793	91	669.987	51.543	16,5%	25%
August 16-17	-613	176	667.322	52.836	16,8%	24,4%
August 17-18	-106	84	662.865	53.694	17,1%	24,1%
August 18-19	-1.1311	64	656.263	54.557	17,3%	23,4%
Hoved total	-3889	448	-11.051	5.921	2,0 procentpoint	-1,3 procentpoint

- Næsten 6.000 flere elever i KK fra 2013 – 2019
- 448 flere lærere i KK fra 2013 – 2019
- På landsplan er der en markant nedgang i antal elever og lærere i samme periode
- I KK er der sket et fald i andel, der går i frie grundskoler. På landsplan er der sket en stigning.

Udvikling i klassekvotient

- Klassekvotienten i KK ligger over landsgennemsnittet, men på niveau med omegnskommuner
- Herlev har den lavest klassekvotient blandt omegnskommunerne

Fakta om undervisere i Københavns Kommune

Ansættelsesforhold	
Barselsorlovsvikar	216
Fleksjob, fra 1.1.13	10
Flex job, før 1.1.13	27
Jobrotation	7
Lærer før 1/4-92	100
Overenskomstansat	3681
Revalid. akt.soc.§60	1
Tilkaldevikar	444
Tjenestemand	13
Vikar	565
Hovedtotal	5064

Ansættelsesforhold: Fast / midlertidigt månedsløn	
Fast ansat	3655
Midlertidigt ansat (har slutdato i Opus)	432
Hovedtotal	4087

Ansættelsesforhold / typer	
00 forud lønnet	196
01 Bagud lønnet	3891
02 timelønnede	977
Hovedtotal	5064

Uddannet / ikke læreruddannet (kun fastansatte)	
Ordinær uddannede	3547
Lærer særlig kvalifikationer	540
Hovedtotal	4087

- Der er 5064 undervisere i den københavnske folkeskole
- 13 % af de månedslønnede har særlige kvalifikationer men uden læreruddannelse
- 10 % af de månedslønnede er midlertidigt ansatte
- 19 % af underviserne er timelønnede vikarer

Aldersprofil for lærere, børnehaveklasseledere og pædagoger

Alder	Overenskomst / stilling	2018		2019	
		Antal	Procent	Antal	Procent
20-29 år	Børnehaveklasseledere, grundløn	7	3%	8	4%
	Lærere, grundløn	468	16%	530	15%
	Pædagoger	650	15%	660	15%
30-39 år	Børnehaveklasseledere, grundløn	34	14%	31	13%
	Lærere, grundløn	1.025	34%	1194	34%
	Pædagoger	1296	31%	1254	29%
40-49 år	Børnehaveklasseledere, grundløn	99	42%	96	42%
	Lærere, grundløn	890	30%	1025	29%
	Pædagoger	1113	26%	1181	27,5%
50-54 år	Børnehaveklasseledere, grundløn	35	15%	32	14%
	Lærere, grundløn	341	11%	390	11%
	Pædagoger	448	11%	443	10%
55-59 år	Børnehaveklasseledere, grundløn	34	14%	34	15%
	Lærere, grundløn	183	6%	260	7%
	Pædagoger	424	10%	435	10%
60+ år	Børnehaveklasseledere, grundløn	27	27%	30	13%
	Lærere, grundløn	97	3%	158	4%
	Pædagoger	248	7%	316	7%

- 1/3 af lærerne i KK er 30- 39 år
- Svagt fald i andelen af lærere 20-29 år og 40-49 år
- Svag stigning i andelen af lærere over 55 år

Erfaring som børnehaveklasseleder, lærer og pædagog (antal års arbejde som børnehaveklasseleder, lærer, pædagog - inkl. udenfor Københavns Kommune)

Erfaring	Overenskomst / stilling	2018		2019	
		Antal	Procent	Antal	Procent
[0->1 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	1	0%	2	1%
	Lærere, grundløn	354	10%	325	9%
	Pædagoger	366	8%	314	7%
[1->2 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	4	2%	1	0%
	Lærere, grundløn	279	8%	248	7%
	Pædagoger	355	8%	303	7%
[2->4 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	11	5%	11	5%
	Lærere, grundløn	524	15%	478	13%
	Pædagoger	510	12%	550	13%
[4->8 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	23	10%	21	9%
	Lærere, grundløn	624	18%	739	21%
	Pædagoger	666	15%	678	16%
[8->12 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	33	14%	33	14%
	Lærere, grundløn	524	15%	507	14%
	Pædagoger	682	16%	635	15%
[12+ år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	163	69%	163	71%
	Lærere, grundløn	1140	33%	1260	35%
	Pædagoger	1776	41%	1809	42%

- Færre lærere med under 4 års erfaring
- Næste halvdelen af lærerne har mere end 8 års erfaring
- 85 % af børnehaveklasseledere har mere end 8 års erfaring

Anciennitet i Københavns Kommune: børnehaveklasseleder, lærer og pædagog (antal års ansættelse i Københavns Kommune)

Anciennitet i KK	Overenskomst / stilling	2018		2019	
		Antal	Procent	Antal	Procent
[0->1 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	8	3%	11	5%
	Lærere, grundløn	621	18%	651	18%
	Pædagoger	751	17%	686	16%
[1->2 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	19	8%	8	3%
	Lærere, grundløn	412	12%	362	10%
	Pædagoger	633	15%	512	12%
[2->4 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	55	23%	31	13%
	Lærere, grundløn	870	25%	719	20%
	Pædagoger	874	20%	884	21%
[4->8 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	64	27%	90	39%
	Lærere, grundløn	544	16%	815	23%
	Pædagoger	952	22%	1012	24%
[8->12 år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	30	13%	31	13%
	Lærere, grundløn	358	10%	309	9%
	Pædagoger	505	12%	515	12%
[12+ år]	Børnehaveklasseledere, grundløn	59	25%	60	26%
	Lærere, grundløn	640	19%	701	20%
	Pædagoger	640	15%	680	16%

- Knap halvdelen af lærerne har under 3 års anciennitet i KK
- Stigning i andelen af lærere med 4- 8 års anciennitet.
- 29 % af lærerne har mere end 8 års anciennitet i KK

Personaleomsætning i København, omegnskommuner, 6-byer og på landsplan

	Personaleomsætning (afgang) lærere og børnehaveklasseledere i august 2016 – august 2017	Personaleomsætning (afgang) lærere og børnehaveklasseledere i august 2017 – august 2018	Personaleomsætning (afgang) lærere og børnehaveklasseledere i august 2018 - august 2019
København	13 %	13,9 %	13,2 %
Omegnskommuner (gennemsnit for Frederiksberg, Gentofte, Gladsaxe, Herlev, Hvidovre, Rødovre, Tårnby)	13,2 %	13 %	13,1 %
6-byer (samlet gennemsnit for København, Esbjerg, Odense, Randers, Århus, Aalborg)	11,3 %	11,2 %	11,2 %
Hele landet	10,4 %	9,4 %	10 %

- Stabilt niveau i personaleomsætning for de københavnske lærere og børnehaveklasseledere
- Personaleomsætning på niveau med omegnskommuner, men over både 6-byer og landsgennemsnit

Kilde: KRL, marts 2020

Stillinger/ BUF	05603 Børnehaveklasseledere, komb.løn
	05606 Lærere, komb.løn
	05655 Børnehaveklasseledere, grundløn
	05656 Lærere, personlig ordning
	05657 Lærere, grundløn
Ansættelsesform	Overenskomstansatte + tjenstemænd
	Ekskl. Elever, flexjob og ekstraordinært ansatte
Aflønningsform	0 Månedslønnede (forud) + 1 månedslønnede (bagud)

Alder og fratrædelse

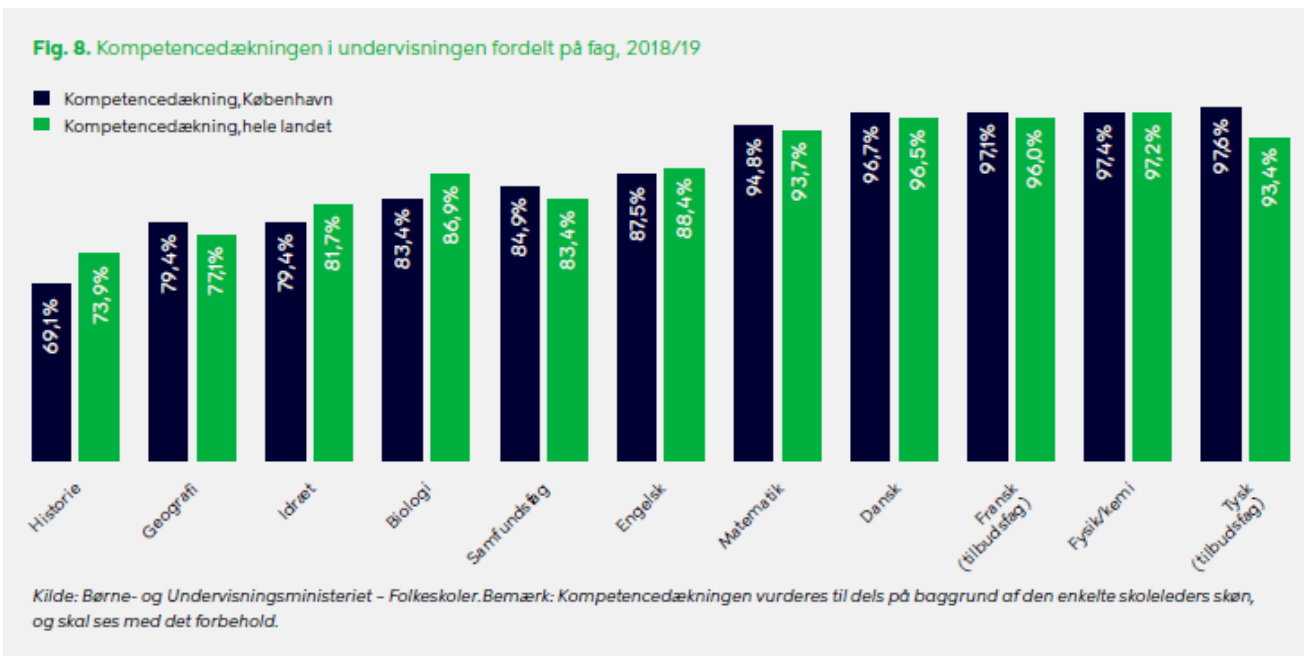
Alder	Aldersfordeling lærere 2018		Antal fratrædelser 2018	
	Antal	Procent (andel af lærerstanden)	Antal	Procent (andel af fratrædelser)
20-29	468	16%	98	24%
30-39	1.025	34%	137	34%
40-49	890	30%	75	18%
50-54	341	11%	37	9%
55-59	183	6%	15	3%
60-	97	3%	40	9%

- Der er en overrepræsentation blandt de yngste og de ældste lærere, der fratræder stillingen som lærer i KK
- Omvendt er der en underrepræsentation af lærere i alderen 40 – 59 år , der forlader KK.

Kompetencedækning/ linjefagsdækning

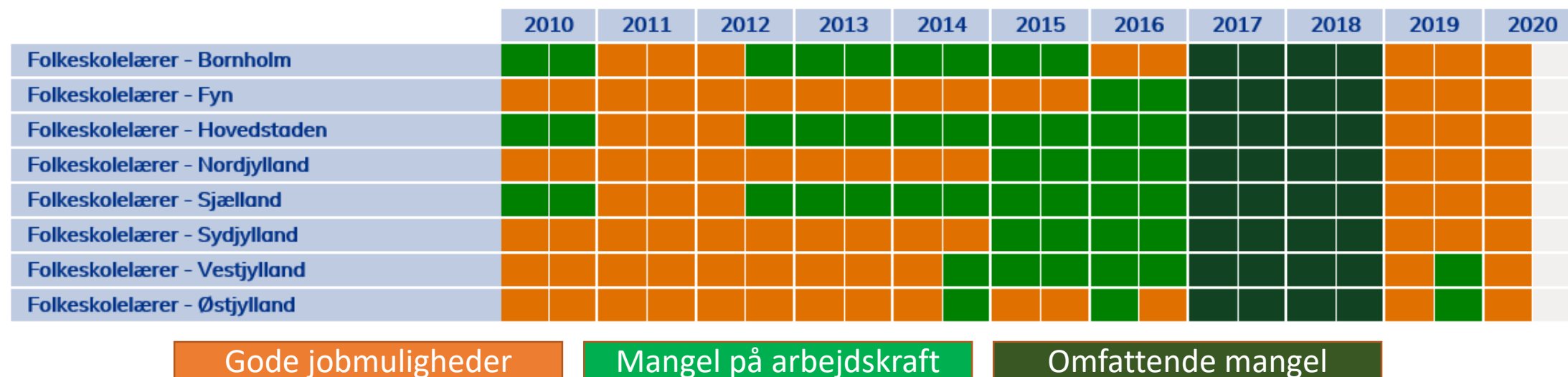
Fra Kvalitetsrapporten 2020

Målsætning: 95% dækning i 2020*

*forventes ændret til 95 % dækning i 2025 jf. aftaletekst om Folkets Skole 30. januar 2019

Ændring: 2019-20 gode jobmuligheder efter flere år med mangel eller omfattende mangel på folkeskolelærere

Skoler: Rekruttering af lærere

	1. Halvår 2018 Lærere			2. Halvår 2018 Lærere			1. Halvår 2019 Lærere		
	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser
Amager	83	18,6	78	49	19,8	42	82	16,7	83
BV	61	24,4	73	42	19,1	25	50	23,8	67
IBØ	60	25,0	68	50	22,2	47	74	22,4	89
NB	72	18,6	70	60	18,4	47	82	19,2	80
VVK	94	17,7	119	55	17,6	46	65	23,8	83
Total	370	20,4	408	256	19,3	207	353	20,8	402

Tabellen viser rekrutteringsprojekter oprettet i HR-Manager med ansøgningsfrist i de angivne perioder. Det er ikke muligt at levere data på genopslag.

Andel lærerstillinger der ikke besættes

1. Halvår 2018: 0 % (flere ansat end opslået)

2. Halvår 2018: 19 %

1. Halvår 2019: 0 % (flere ansat end opslået)

Skoler: Rekruttering af pædagoger

	1. Halvår 2018 Pædagoger			2. Halvår 2018 Pædagoger			1. Halvår 2019 Pædagoger		
	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser
Amager	32	15,3	24	25	12,1	12	13	13,2	12
BV	14	10,4	12	9	21,4	10	12	18,6	13
IBØ	30	14,1	30	23	20,2	28	35	12,7	34
NB	27	15,4	36	21	29,0	18	38	14,5	31
VVK	39	12,4	39	23	19,2	20	35	14,9	34
Total	142	13,8	141	101	19,9	88	133	14,4	124

Tabellen viser rekrutteringsprojekter oprettet i HR-Manager med ansøgningsfrist i de angivne perioder. Det er ikke muligt at levere data på genopslag.

Andel pædagogstillinger der ikke besættes (med udsving mellem områderne)

1. Halvår 2018: > 1 %

2. Halvår 2018: 13 %

1. Halvår 2019: 7 %

Klynger: Rekruttering af pædagoger

	1. Halvår 2018 Pædagoger			2. Halvår 2018 Pædagoger			1. Halvår 2019 Pædagoger		
	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser	Antal stillinger	Gennemsnitligt antal ansøgere	Antal ansættelser
Amager	191	11,2	114	208	8,4	125	217	9,0	117
BV	78	9,7	62	77	11,1	81	73	13,5	84
IBØ	123	12,3	89	157	12,4	117	131	10,8	78
NB	201	11,7	137	165	10,5	118	158	12,0	104
VVK	182	11,6	95	138	11,4	72	196	8,7	127
Total	775	11,4	497	745	10,5	513	775	10,2	510

Tabellen viser rekrutteringsprojekter oprettet i HR-Manager med ansøgningsfrist i de angivne perioder. Nogle opslag henvender sig både til *pædagoger* og *pædagogmedhjælpere* eller til *pædagogisk personale*, det kan trække antallet af ansættelser op. Det er ikke muligt at levere data på genopslag.

Andel pædagogstillinger der ikke besættes

1. Halvår 2018: 36 %

2. Halvår 2018: 31 %

1. Halvår 2019: 34 %

Optag på professionsuddannelserne (lærer/pædagog)

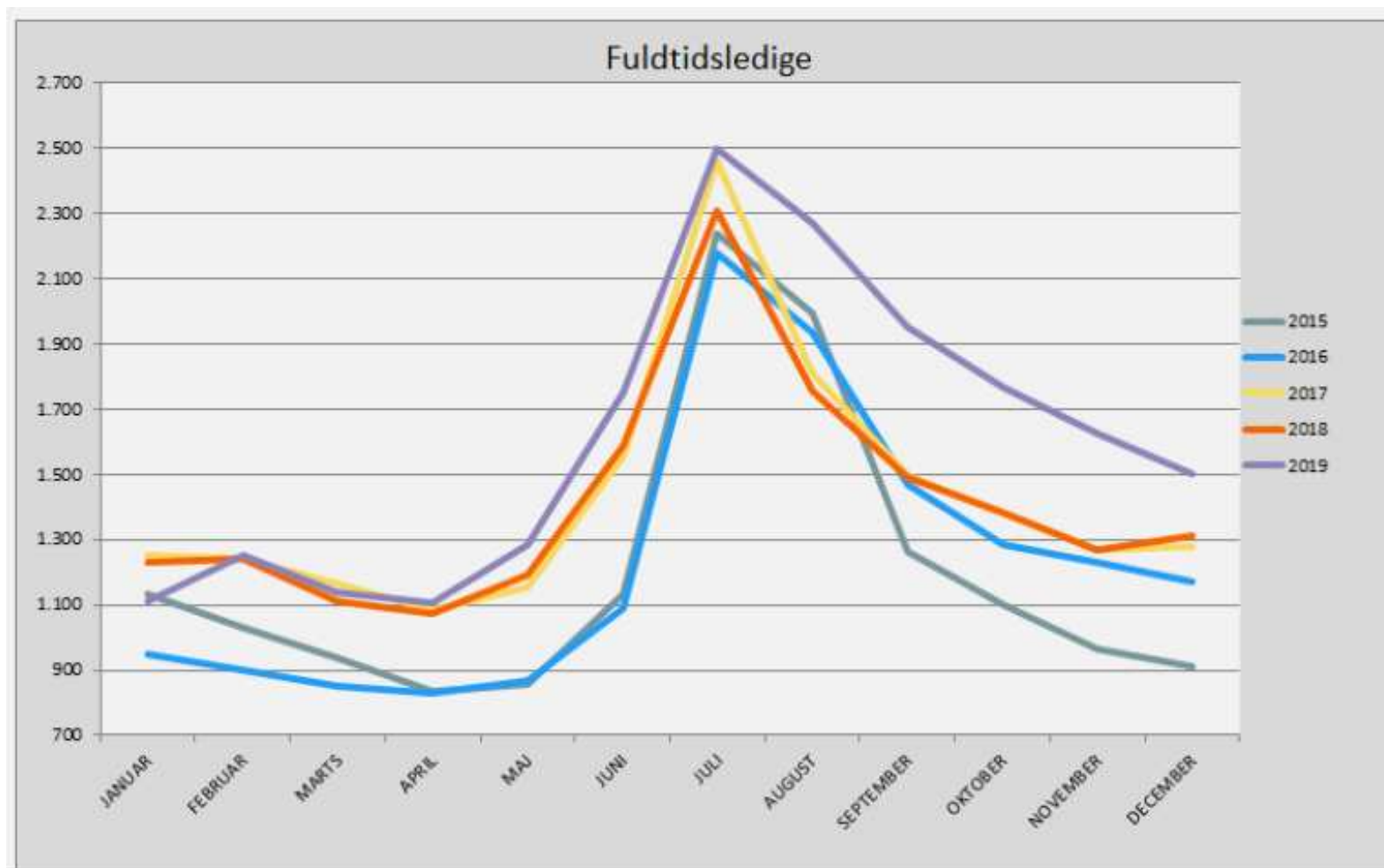
På landsplan:

- Fald i antallet optagne studerende på **pædagoguddannelsen** på 88 i forhold til 2018 – det svarer til en nedgang på 2 %.
- Fald i antallet optagne studerende på **læreruddannelsen** på 55 i forhold til 2018 – det svarer til en nedgang på 2 %.

For Københavns professionshøjskole:

- Fald i antallet optagne studerende på **pædagoguddannelsen** på 26 i forhold til 2018 – det svarer til en nedgang på 2 %.
- For sommeroptaget er der ingen ledige pladser, mens der er 609 ledige pladser på **pædagoguddannelsen** for vinteroptaget i 2019
- Stigning i antallet optagne studerende på **læreruddannelsen** på 7 i forhold til 2018 – det svarer til en opgang på 1 %.
- For vinter- og sommeroptaget i 2019 er der samlet 693 ledige pladser på **læreruddannelsen** på Københavns Professionshøjskole

Ledighed blandt medlemmerne af lærernes A-kasse

Kilde: <https://laka.dk/om-os/Ledighedstal/> 10. Februar 2020

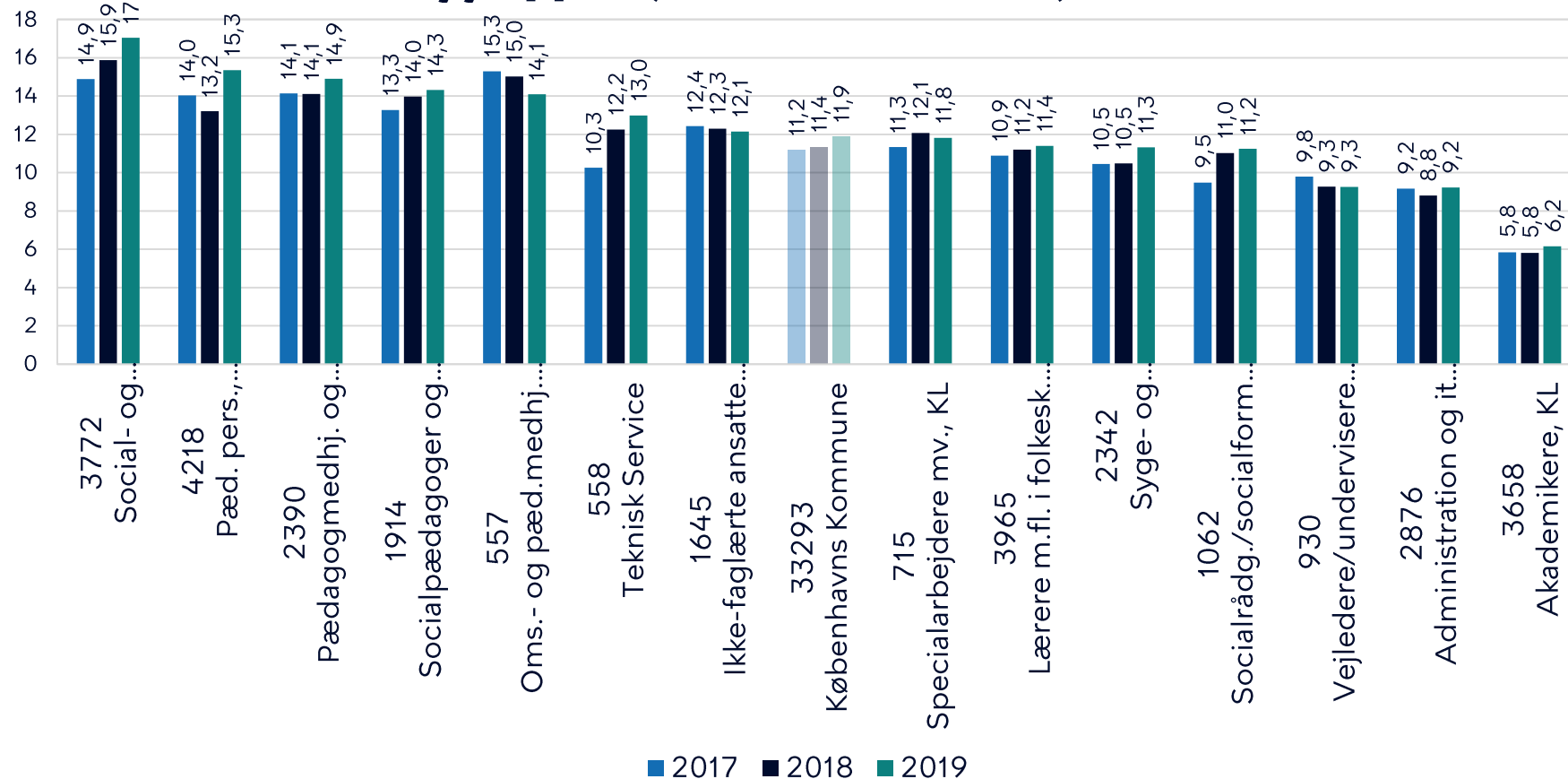
Trivsel og motivation hos lærerne

Temaer:	Hele BUF	Skoler	Special-skoler	Klynger	Selvejende dagtilbud
Trivsel og motivation	5,5(5,5)	5,5 (5,5)	5,5 (5,4)	5,5 (5,5)	5,8 (5,7)
Indhold i arbejdet	5,7 (5,6)	5,5 (5,5)	5,6 (5,5)	5,6 (5,6)	5,9 (5,8)
Samarbejde om fælles opgave	5,5 (5,4)	5,3 (5,2)	5,3 (5,2)	5,5 (5,3)	5,7 (5,5)
Indflydelse	4,9 (4,9)	4,8 (4,7)	4,7 (4,6)	5,0 (4,9)	5,5 (5,3)
Nærmeste leder	5,5 (5,4)	5,4 (5,4)	5,3 (5,3)	5,4 (5,3)	5,8 (5,6)
Ledelsen	5,7 (5,5)	5,6 (5,5)	5,4 (5,3)	5,7 (5,5)	6,0 (5,8)
Læring og udvikling	5,5 (5,4)	5,3 (5,2)	5,3 (5,3)	5,5 (5,4)	5,7 (5,5)
Håndtering af krav i arbejdet	5,4 (5,3)	5,2 (5,1)	5,4 (5,3)	5,5 (5,4)	5,6 (5,5)
Fysisk arbejdsmiljø	4,8 (4,7)	4,5 (4,4)	4,3 (4,4)	4,7 (4,7)	5,1 (4,8)
Sundhedsfremme	4,6 (4,5)	4,3 (4,1)	4,3 (4,3)	4,6 (4,5)	5,0 (4,8)

- Tabel viser resultater fra Trivselsundersøgelsen 2019 (score fra 2017 i parentes)
- Lærerne har haft fremgang i syv ud af ti temaer, mens de resterende tre temaer Nærmeste leder, Læring og udvikling og Fysisk arbejdsmiljø ligger på samme niveau som i 2017. Sundhedsfremme viser den største stigning med 0,2 (fra 3,9 til 4,1), mens de øvrige seks temaer alle er steget med 0,1.

Sygefravær

Største faggrupper (over 500 årsværk) i KK 2017-2019

- Efter en årrække med faldende sygefravær blandt lærerne, er der sket en svag stigning i fraværet fra 11,2 dagsværk i 2018 til 11,4 dagsværk i 2019.
- Lærernes fravær ligger fortsat noget under pædagogernes (15,3 dagsværk) og pædagogmedhjælpere (14,9 dagsværk)

Anmeldte arbejdsulykker i BUF

Anmeldte arbejdsulykker i BUF i 2016 - 2018 fordelt efter fravær og ulykkesår	2016	2017	2018	Udvikling (%)	
				2016-2018	2017-2018
Med fravær	381	324	371	-3	15
Uden fravær	2.270	3.988	4.661	105	17
Hovedtotal	2.651	4.312	5.032	90	17

- I 2018 blev der anmeldt 5.032 arbejdsulykker i Børne- og Ungdomsforvaltningen
- Antallet af anmeldte arbejdsulykker i BUF er steget med 17 % indenfor det seneste år. Ud af de 5.032 anmeldte arbejdsulykker i 2018 var 371 arbejdsulykker forbundet med fravær på én dag eller mere, udover tilskadekomstdagen (tabel 6). 4.661 anmeldte arbejdsulykker, svarende til 93%, er uden fravær.

Arbejdsulykker anmeldt som vold

Anmeldte arbejdsulykker anmeldt som 'vold' i BUF fordelt efter fravær, enhedstype og ulykkesår	2016	2017	2018	Andel af enhedstypernes samlede antal anmeldte arbejdsulykker i 2018 (%)
0-6 års institution	45	32	24	7
Børne- og Ungdomstandplejen	2		3	12
Dagplejen		2		
Ejendomsdrift og rengøring			1	2
Fritidsinstitution	43	45	63	37
Skole	331	327	416	66
Specialbørnehave	7	164	374	63
Specialfritidsinstitution	484	898	1.180	79
Specialskole	630	1.101	1.295	79
Storkøkken				
Støttepædagoger	1	2	1	14
Sundhedsplejen	4		1	10
Ungdomsskole	2	1		
Øvrige	7	11	4	15
Hovedtotal	1.556	2.583	3.362	67

- Stigning i antal arbejdsulykker 2016 – 2018 anmeldt som ”vold” på både almen og specialområdet.

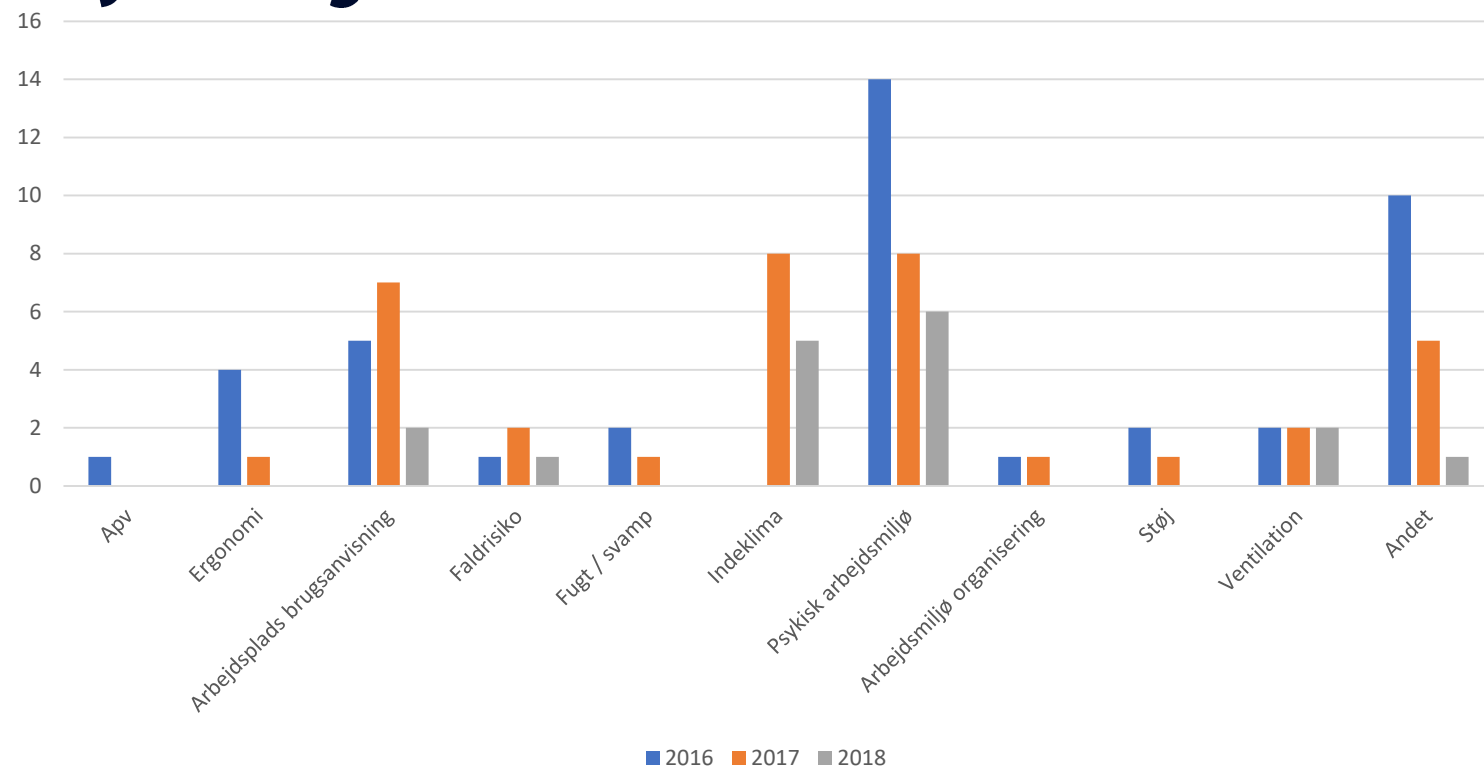
Arbejdsulykker og anciennitet

Antal arbejdsulykker i BUF i 2016-2018 fordelt efter anciennitet og ulykkesår				Udvikling (%)
	2016	2017	2018	2016-2018
Under 2 år	1383	1904	2323	68
2-5 år	534	1187	1447	171
Over 5 år	715	1206	1241	74
Uoplyst	19	15	21	11
Hovedtotal	2.651	4.312	5.032	90

- Antallet af anmeldte arbejdsulykker er især indberettet af medarbejdere med en anciennitet på 0-5 år. Denne medarbejdergruppe står for 75 % (3.770) af alle anmeldte arbejdsulykker i 2018.
- Medarbejdere med en anciennitet på under 2 år står for størsteparten af ulykkesindberetningerne, med 46 % (2.323) af alle indberettede arbejdsulykker. Sammenlignes antallet af arbejdsulykker for denne medarbejdergruppe med antal indberetninger i 2016, ses en stigning på 68 %.

Påbud på skoler fra arbejdstilsynet

År	Skoler med påbud	Antal påbud	Antal grønne smileys
2016	16	42	9
2017	19	36	9
2018	10	17	13

- På skoleområdet er der i 2018 afgivet flest påbud om psykisk arbejdsmiljø og indeklima. Påbud om indeklima kan eksempelvis handle om mangelfuld udluftning, påbud om psykisk arbejdsmiljø kan eksempelvis omhandle problemer med høje følelsesmæssige krav eller forekomst af vold og trusler om vold.
- I 2016 og 2017 blev der gennemført udvidet risikobaseret tilsyn på skoleområdet, hvor det almindelige risikobaserede tilsyn var udvidet med en særlig grundig og målrettet gennemgang af virksomhedens ergonomiske og psykiske arbejdsmiljø. Dette forklarer hvorfor mængden af påbud i kategorierne ergonomi og psykisk arbejdsmiljø er høj i 2016 og 2017 sammenlignet med 2018.